

NUORET TULEVAISUUDEN RAKENTAJINA

**ERÄTAUKO-KESKUSTELUJEN SARJA
TAMMI-HELMIKUUSSA 2026**

Jonna Similä

**Valtioneuvoston kanslia
Erätauko-säätiö**

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä	1
2. Erätauko-dialogit tulevaisuusselontekotyössä	2
2.1 Dialogien kulku	4
3. Dialogien keskeiset havainnot	6
3.1 Tulevaisuuden herättämät tunteet	6
3.2 Toivo ja toiveikkaus osallistujien silmin	10
3.3 Missä tilanteissa nuoret kokevat itse voivansa vaikuttaa tulevaisuuden rakentamiseen omassa elämässään?	12
3.3.1 Yhteisöt, harrastukset ja osallistuminen	14
3.3.2 Koulutus ja arjen päätökset tulevaisuuden rakentajina	16
3.3.3 Sosiaalinen media tulevaisuuden mahdollisuutena ja riskinä	18
3.4 Vaikuttamisen tukijat ja mahdollistajat	20
3.5 Vaikuttamisen esteet.	21
3.6 Arvot ja oikeudenmukaisuus tulevaisuuskeskustelussa	23
3.7 Yhteiskunnallisten rakenteiden ja maailmantilanteen merkitys tulevaisuuspohdinnoissa	24
3.8 Osallistujien kokemus dialogeista ja palaute	27
4. Johtopäätökset	29
4.1 Nuorten viestejä päättäjille dialogien perusteella	30
5. Keskustelujen käsikirjoitus	34

1. Tiivistelmä

Vuosina 2024 ja 2025 Erätauko-säätiö järjesti 40 dialogia Suomen tulevaisuudesta osana valtioneuvoston tulevaisuusselonteon valmistelua. Valtioneuvoston kanslia ja Erätauko-säätiö jatkoivat yhteistyötä vuoden 2026 alussa, jolloin haluttiin kuulla erityisesti toisen asteen opiskelijoiden näkemyksiä tulevaisuusselonteon toisen osan valmistelua varten.

Alkuvuoden 2026 aikana järjestettiin 16 dialogia, joissa keskusteltiin nuorten osallisuudesta, osallistumisesta ja tulevaisuuskokemuksesta. Dialogit järjesti Erätauko-säätiö yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten sekä Porin Ohjaamon kanssa.

Kokonaisuus tukee valtioneuvoston tavoitteita vahvistaa demokratiaa ja osallisuutta sekä lisätä vuorovaikutusta hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välillä.

Keskusteluihin osallistui yhteensä 132 nuorta 24 eri paikkakunnalta ympäri Suomen. Dialogeihin kutsuttiin toisen asteen opiskelijoita erilaisista nuorten ryhmistä. Tavoitteena oli kuulla tavallisia nuoria eri puolilta maata sekä tuoda esiin myös eri vähemmistöjen, kuten maahanmuuttajataustaisten nuorten, näkökulmia. Keskusteluja käytiin lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa, joissakin tilaisuuksissa osallistujia oli molemmista.

Keskusteluissa nousivat esiin nuorten kokemukset tulevaisuuteen liittyvästä epävarmuudesta, mutta myös toiveikkuus ja halu vaikuttaa omaan ja yhteiseen tulevaisuuteen. Nuoret pohtivat tulevaisuutta erityisesti koulutuksen, työelämän, taloudellisen turvallisuuden sekä Suomen ja maailman tapahtumien näkökulmasta. Keskusteluissa näkyi usein myös jännite henkilökohtaisen tulevaisuuden ja laajempien yhteiskunnallisten ja globaalien kehityskulkujen välillä.

Samalla keskusteluissa korostui yhteisöllisyyden, tuen ja vuoropuhelun merkitys tulevaisuuden rakentamisessa. Monet osallistujat kuvasivat tulevaisuuden rakentuvan paitsi suurista yhteiskunnallisista ratkaisuista myös arjen pienistä teoista ja valinnoista.

2. Erätauko-dialogit tulevaisuusselontekotyössä

Tulevaisuusdialogien kokonaisuus muodostuu Erätauko-säätiön ja valtioneuvoston kanslian yhteistyönä toteutetusta 16 Erätauko-keskustelun dialogisarjasta, jossa tarkasteltiin nuorten osallisuutta, osallistumista ja tulevaisuudenuskoa nuorten näkökulmasta. Tämä koonti perustuu keskusteluista laadittuihin kirjauksiin.

Dialogien tavoitteena oli lisätä ymmärrystä nuorten tulevaisuuspohdinnoista sekä hyödyntää tätä ymmärrystä osana valtioneuvoston tulevaisuusselontekotyön toisen osan valmistelua.

Erätauko-säätiö ja valtioneuvoston kanslia toteuttivat vastaavanlaisen dialogisarjan myös vuosina 2024–2025 hallituksen tulevaisuusselonteon ensimmäistä osaa varten. Lisäksi edellisellä hallituskaudella kansalaisia kuultiin laajasti eri puolilla Suomea osana tulevaisuusdialogien kokonaisuutta.

Tulevaisuusdialogit edustavat hallituskaudet ylittävää ja kansalaisia osallistavaa toimintamallia. Mallin avulla voidaan syventää ymmärrystä Suomessa asuvien ihmisten tulevaisuutta koskevista ajatuksista sekä tavoittaa ja kuulla erityisesti niitä ryhmiä, joiden näkemyksistä halutaan oppia lisää tai joiden kokemukset ovat keskeisiä tulevaisuuskon ymmärtämisen ja vahvistamisen kannalta.

Keskustelujen tarkoituksena oli tarjota osallistujille tilaisuus pohtia tulevaisuutta omien kokemustensa, näkemystensä ja ajatustensa pohjalta. Dialogeissa esiin nousseet teemat heijastavat niitä arvoja, huolia ja näkökulmia, joiden kautta osallistujat hahmottavat tulevaisuutta. Keskusteluissa käsiteltiin erityisesti nuorten roolia tulevaisuuden rakentamisessa sekä tekijöitä, jotka tukevat heidän osallistumistaan, vaikuttamistaan ja uskoa tulevaan.

Dialogien järjestämisestä, ohjaamisesta ja kirjaamisesta vastasi Erätauko-säätiö yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Erätauko-säätiö on voittoa tavoittelematon riippumaton organisaatio, jonka tehtävänä on vahvistaa demokratiaa ja rakentavaa keskustelukulttuuria suomalaisessa yhteiskunnassa. Säätiö tekee laajasti yhteistyötä julkishallinnon, järjestöjen, koulujen, oppilaitosten ja median kanssa.

Dialogien perusteella keskustelutilanteet koettiin pääosin myönteisinä ja ajatuksia herättävinä. Osallistujat kuvasivat keskusteluja avoimiksi ja turvallisiksi tiloiksi, joissa oli mahdollista kuulla erilaisia näkökulmia ja jakaa omia ajatuksia tulevaisuudesta. Useat osallistujat kertoivat keskustelun aikana tai sen jälkeen, että oli helpottavaa huomata muiden pohtivan samankaltaisia kysymyksiä tulevaisuudesta. Tämä lisäsi kokemusta siitä, ettei omien huolien tai epävarmuuksien kanssa ole yksin.

Monissa ryhmissä keskustelujen koettiin auttaneen jäsentämään omia ajatuksia ja laajentaneen ymmärrystä muiden näkökulmista. Osallistujat pitivät arvokkaana sitä, että keskusteluissa sai rauhassa kuunnella muita ja pohtia asioita ilman tarvetta väitellä tai ottaa jyrkkiä kantoja.

Joissakin ryhmissä keskustelu käynnistyi aluksi varovaisesti tai hiljaisesti, mutta keskustelu syveni vähitellen osallistujien rohkaistuessa jakamaan näkemyksiään. Kun osallistujat kuulivat toistensa kokemuksia, keskustelun ilmapiiri usein vapautui ja osallistuminen helpottui.

Keskustelujen koettiin myös vahvistavan ymmärrystä siitä, kuinka erilaisista taustoista ja kokemuksista käsin nuoret tarkastelevat tulevaisuutta. Vaikka kaikki osallistujat olivat toisen asteen opiskelijoita, heidän näkökulmansa vaihtelivat esimerkiksi opintopolun, paikkakunnan ja henkilökohtaisten kokemusten mukaan.

Keskustelut tarjosivat mahdollisuuden pysähtyä pohtimaan tulevaisuutta yhdessä muiden kanssa – aihetta, jolle arjessa ei aina löydy tilaa. Dialogien nähtiin voivan vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä lisätä ymmärrystä eri näkökulmien välillä.

Toteutettu kokonaisuus tukee tavoitetta lisätä ymmärrystä kansalaisten tulevaisuuspohdinnoista sekä hyödyntää tätä ymmärrystä osana valtioneuvoston tulevaisuusselontekotyön toisen osan valmistelua. Tulevaisuusdialogien kirjauksia hyödynnettiin myös osana Kansallisten dialogien kevään 2026 keskustelutarjan koontia.

Keskustelujen määrä: 16 (joista ruotsiksi 2)

Osallistujia: 132

Osallistujien kotipaikkakunnat: 24

Lähikeskusteluja: 14

Etäkeskusteluja: 2

2.1 Dialogien kulku ja rakenne

Dialogien tarkoituksena oli tarjota osallistujille turvallinen tila pohtia tulevaisuutta yhdessä muiden kanssa sekä tuoda esiin erilaisia näkökulmia nuorten osallisuudesta, vaikuttamisesta ja tulevaisuususkon rakentumisesta. Tulevaisuusdialogit 2026 käynnistyivät osallistujien esittäytymisellä. Kukaan osallistuja kertoi etunimensä sekä mitä ajatuksia, tunteita tai muuta sana tulevaisuus herättää heissä. Samalla osallistujia kannustettiin pohtimaan, milloin he olivat viimeksi ajatelleet tulevaisuutta - joko omaa tulevaisuuttaan, yhteiskunnan kehitystä tai maailman tilannetta. Keskustelun alussa käytiin yhdessä läpi rakentavan keskustelun pelisäännöt nuorille, joiden noudattamiseen sekä osallistujat että dialogin ohjaajat sitoutuivat.

Keskusteluun virittäydettiin ensin yhteisellä tulevaisuuskuvalla. Kuva pohjautui tulevaisuusselonteon ensimmäisen osan tulevaisuusskenaarioon. Sen tarkoituksena oli herättää helposti ymmärrettävällä tavalla ajatuksia tulevaisuudesta sekä niistä tilanteista ja paikoista, joissa nuoret itse voivat tulevaisuuteen vaikuttaa. Osallistujia pyydettiin pohtimaan, mikä kuvassa herättää heissä toivoa tai uskoa tulevaan. Tämän jälkeen keskustelua jatkettiin joko pareittain tai koko ryhmän kesken, riippuen ryhmän koosta ja käytettävissä olevasta ajasta.

Varsinainen keskustelu rakentui ennalta määriteltujen pääkysymysten ympärille. Osallistujia pyydettiin pohtimaan esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- 1** Kun ajattelet omaa arkeasi, missä tilanteissa koet voivasi vaikuttaa tulevaisuuteen?
- 2** Minkälaiset asiat tekevät osallistumisen ja tulevaisuuden rakentamisen helpommaksi tai mahdolliseksi? Onko esimerkiksi jokin ihminen, taho tai paikka tukenut sinua?

Näiden lisäksi osallistujilta kysyttiin usein myös osallistumisen ja vaikuttamisen esteistä. Keskustelun ohjaajat esittivät tilanteen ja kohderyhmän mukaan tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä.

Keskustelun päätteeksi osallistujia pyydettiin hetkeksi pysähtymään ja pohtimaan, millaisia oivalluksia tai ajatuksia keskustelu oli heissä herättänyt. Nämä jaettiin lopuksi koko ryhmän kesken. Tilaisuuden päättyessä ohjaajat keräsivät usein osallistujilta vapaamuotoista palautetta dialogin toteutuksesta ja kokemuksesta.

Keskustelutilaisuudet järjestettiin lähes poikkeuksetta yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Näin osallistujien oli mahdollista osallistua dialogiin osana koulupäivää, eikä osallistuminen edellyttänyt vapaa-ajasta tinkimistä. Dialogeja järjestettiin sekä lukioissa että ammatillisissa oppilaitoksissa. Osa keskusteluista toteutettiin ryhmissä, joissa oli opiskelijoita molemmista koulutusmuodoista. Yksi keskustelu käytiin Porin Ohjaamolla.

Mukana oli yhteensä kahdeksan ammatillista oppilaitosta ja kymmenen lukiota. Osallistujaryhmät olivat moninaisia ja koostuivat eri-ikäisistä nuorista, usein eri vuosikursseilta ja eri opintoaloilta. Joissakin ryhmissä mukana oli esimerkiksi oppilaskuntatoiminnassa aktiivisia nuoria, kun taas toisissa keskusteluissa osallistujat muodostuivat tavallisista opiskelijaryhmistä. Kahdessa dialogissa osallistujat liittyivät keskusteluun etäyhteyden kautta saavutettavuuden parantamiseksi. Yhteistyö oppilaitosten kanssa mahdollisti monipuolisten nuorten ryhmien kokoamisen eri puolilta Suomea.

Keskustelujen yhteistyökumppanit: Alppilan lukio, Ammattiopisto Livia, Helsingin Luonnontiedelukio, Kyrkslätt's gymnasium, Lahden Salpaus AO, Lyseonpuiston lukio, Porin Ohjaamo, REDU, Saimaan ammattiopisto, Stadin AO, Tampereen yhteiskoulun lukio, Turun normaalikoulun lukio, Ålands Lyceum.

3. Dialogien keskeiset havainnot

Dialogeissa keskusteltiin tulevaisuudesta monista näkökulmista. Keskusteluissa nousivat esiin sekä henkilökohtaisen elämän valinnat että laajemmat yhteiskunnalliset ja globaalit kysymykset. Osallistujat pohtivat tulevaisuutta usein suhteessa opintoihin, työhön, taloudelliseen turvallisuuteen ja maailman tapahtumiin.

“*Henkilökohtaisella tasolla tulevaisuus saa mua miettimään et aa jes saan tehdä elämälläni mitä haluan, mahdollisuudet aukeaa. Yhteiskunnallisella tasolla tulevaisuudesta on aika ankea olo koska ympäri maailman politiikka on aika ankeassa pisteessä, ilmastonmuutos ym. Toiveikas olo, että ankealle politiikalle syntyy vastarintaa.*

Samalla keskusteluissa korostui yhteisöllisyyden, tuen ja dialogin merkitys tulevaisuuden rakentamisessa. Moni osallistuja ei puhu tulevaisuudesta vain satunnaisesti, vaan se on jatkuva taustavire: opintoja, töitä, asumista, rahaa ja maailmantilannetta mietitään lähes päivittäin. Tämä kertoo, että tulevaisuus ei ole nuorille etäinen teema vaan jatkuvasti läsnä oleva kehys. Tulevaisuus ei näyttäydy nuorille irrallisena aiheena vaan arkeen kiinnittyvänä, jatkuvana pohdintana.

3.1 Tulevaisuuden herättämät tunteet

Tulevaisuus herätti osallistujissa monenlaisia tunteita. Keskusteluissa korostuivat erityisesti epävarmuus ja huoli, mutta myös innostus ja odotus. Yleisimpiä tulevaisuuteen liittyviä tunteita olivat epävarmuus ja epätietoisuus, huoli työstä ja toimeentulosta, pelko maailman tilanteesta mutta myös toivo ja kiinnostus tulevaa kohtaan sekä jännitys ja odotus. Tulevaisuutta kuvattiin samanaikaisesti pelottavaksi ja mahdollisuuksia sisältäväksi.

“*Varmaan päivittäisessä elämässä. Ehkä uutisten myötä tulee toivottomuutta ja jonkinlaista surua siitä, miten huonosti ihmisillä menee, mutta löytyy myös toivoa. Voi ehkä joskus olla itse apuna myöskin.*

“ Se on vähän ku äiti, antaa mahdollisimman vähän, oottaa et pääset eteenpäin ja sit kiität sitä kaikesta.

Erityisesti opintoihin ja työelämään liittyvät valinnat koettiin merkittävinä ja joskus myös kuormittavina. Keskusteluissa nousi esiin esimerkiksi paine siitä, että tulevaisuuden suunnitelmat pitäisi päättää jo varhaisessa vaiheessa. Useat osallistujat pohtivat, miten nykyiset opiskeluvalinnat vaikuttavat tuleviin mahdollisuuksiin, kuten jatko-opintoihin tai työelämään.

“ Kun kysytään niin usein et mitä halua tehdä tulevaisuudessa, esim ammattina, mitä jos valitsee esim väärän ammatin joka ei sovi itelle, tekee sitä vaik useamman vuoden ja sit tajuu et ei tää oo yhtään mun juttu ja sit menee monta vuotta hukkaan.

Keskusteluissa oli havaittavissa myös eroja eri koulutuspoluilla opiskelevien nuorten välillä. Lukioissa pohdinta liittyi useammin ylioppilaskirjoituksiin, jatko-opintoihin ja siihen, hakeeko oikeaan koulutuspaikkaan lukion jälkeen. Ammatillisissa oppilaitoksissa keskusteluissa korostuivat puolestaan enemmän työelämään siirtymiseen liittyvät kysymykset, kuten työllistyminen, kesätyöpaikkojen saaminen ja työkokemuksen merkitys. Myös kesätyöpaikkojen saaminen koettiin yleisesti vaikeaksi, mikä lisäsi epävarmuutta omasta asemasta työelämässä.

Keskusteluissa nousi esiin myös ristiriita omien kiinnostuksen kohteiden ja työmarkkinoiden realiteettien välillä. Osa nuorista kertoi olevansa kiinnostunut esimerkiksi taiteesta tai musiikista, mutta koki aikuisilta tulevan painetta valita opintoala sen perusteella, mistä uskotaan löytyvän töitä. Tämä herätti huolta taloudellisesta turvallisuudesta ja tulevaisuuden toimeentulosta. He kokivat tästä johtuen paineita tehdä tulevaisuutta koskevia valintoja taloudellisen turvallisuuden näkökulmasta, kun taas toiset kuvasivat voivansa seurata enemmän omia kiinnostuksen kohteitaan.

“ Aika samoja juttuja. Ihmiset ympärillä painostaa tai odotuksia siitä et sun pitäis valita mitä sä teet vaan taloudellisin perustein. Kuitenkin on myös se mitä sä haluat, ja sit sillä ei välttis oo välii. Se on niin epävarma asia, kun ei tiedä mitä tapahtuu.

“ Mulla henkilökohtaisesti ei oo mitään tällasta, mua ei juuri taloudellinen osapuoli missään, mä teen sitä mitä kiinnostaa. En mieti sitä taloudellista puolta niin paljon. Oon aika itsevarma siinä et pystyn elättää itseni ilman ongelmia, oon täysin itsevarma siihen. Siks mulla ei ehkä ole tollasta.

“ Mikä siihen vaikuttaa?

“ Mun henk koht tapauksessa siihen liittyy monikin asia. Siihen voi liittyä tämän tänhetkinen hyvä taloustilanne tai voi liittyä se itsevarmuus omiin taitoihin. Tietää et tulee pärjäämään. Ehkä myös et pakon edessä pystyy vaik ainakin hetkellisesti luopuu kiinnostuksen kohteista ja elättää itseään.

Lisäksi osa nuorista kuvasi epävarmuutta siitä, mitä haluaisi tulevaisuudessa tehdä. Tulevaisuuden vaihtoehtoja koettiin olevan paljon, mutta samalla niiden runsaus saattoi tuntua kuormittavalta. Joillekin osallistujille tulevaisuus näyttäytyi siksi epämääräisenä tai vaikeasti hahmotettavana.

“ Oman tulevaisuuden just toi työtilanne, saako töitä, mitä kaikkee pitäis kirjoitusten kannalta. Saako tulevaisuudesta sellasen et saanko mä tehtyä mitä haluan. Yhteiskunnan osalta pelottaa muutokset ja maailmanpolitiikan uhka.

Maailman tapahtumat, kuten sodat, ilmastonmuutos ja poliittinen tilanne, herättivät joissakin osallistujissa huolta. Toisaalta osa osallistujista suhtautui tulevaisuuteen uteliaasti ja näki sen mahdollisuutena. Maahanmuuttajataustaisten nuorten puheenvuoroissa tulevaisuuden tunteista vaikutti usein voimakkaasti myös kokemus sodasta, turvallisuudesta ja perheen tilanteesta.

Joissakin keskusteluissa osallistujat pohtivat myös median ja sosiaalisen median vaikutusta siihen, miten tulevaisuus näyttäytyy nuorille. Osa koki, että julkisessa keskustelussa korostuvat usein kriisit, konfliktit ja negatiiviset uutiset, mikä voi lisätä epävarmuuden tunnetta tulevaisuudesta. Samalla jotkut osallistujat toivoivat enemmän näkyvyyttä myös ratkaisuille ja myönteisille kehityssuunnille. Keskusteluissa nousi esiin ajatus siitä, että se millaisia tarinoita tulevaisuudesta kerrotaan, vaikuttaa myös siihen, miten ihmiset suhtautuvat tulevaan.

“ Kaikki on suunnitelmissa melkeinpä. Oon parhaan tulevaisuuteni takaamiseksi tehnyt. Oon miettinyt tavat. Itse vähän kattoo vitsillä uutisii et en ota niitä tosissaan. Ne ei suoraan vaikuta muhun mut kyl ne silti vaikuttaa. Keskittynyt enemmän omaan elämään ennemmin kun ulkomaan juttuihin.

Turvallisuus näkyi myös nuorten tulevaisuuspuheessa ja dialogeissa keskusteltiin turvallisuuden eri muodoista, sekä omasta turvallisuuden tunteesta, että yhteiskunnallisesta turvallisuudesta. Tähän sisältyi pohdintaa hyväksytyksi tulemisesta sekä mahdollisuudesta suunnitella omaa tulevaisuutta; työllistyykö, onko varaa asua missä haluaa ja kantaako yhteiskunta. Tulevaisuususkon kytkeytyä monella vahvasti turvallisuuden kokemukseen.

Keskusteluissa nousi esiin myös tuen merkitys jaksamisen kannalta. Perhe, ystävät, opettajat ja muut läheiset aikuiset nähtiin tärkeinä ihmisinä, joiden kanssa tulevaisuuteen liittyviä ajatuksia ja huolia voi jakaa. Joissakin keskusteluissa mainittiin myös mielenterveyspalvelujen merkitys tilanteissa, joissa tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus tai elämäntilanteet tuntuvat kuormittavilta.

“ Voin puhua nyt tästä, mutta just sen mielenterveyden takia en ole edes suunnitellut tulevaisuutta. En odottanut, että olisin enää täällä, rehellisesti. Ehkä vähän pelkään tulevaisuutta. Sitä on tosi vaikea ajatella, mitä tulevaisuudessa tapahtuu. Voi tulla mitä vaan vastaan.

“ En oikeen tiedä, en näe omaa tulevaisuuttani. En vaan pysty ymmärtämään sitä konseptia, että olen täällä vielä vuosienkin päästä. Maailman tulevaisuutta voin ajatella, mutta en omaa.

3.2 Toivo ja toiveikkuus osallistujien silmin

Aiemmista dialogikokonaisuuksista saatujen kokemusten perusteella tulevaisuuteen liittyvät huolet nousevat keskusteluissa usein luontevasti esiin. Toivoon ja myönteisiin tulevaisuusnäkyymiin liittyvät ajatukset jäävät sen sijaan joskus vähemmälle huomiolle, ellei niistä erikseen kysytä. Tästä syystä dialogeissa haluttiin tietoisesti pysähtyä myös toiveikkuutta herättävien asioiden äärelle.

Useat tutkimukset osoittavat myös, että nuorten tulevaisuususkon on viime vuosina heikentynyt. Nuorisobarometrin 2024 mukaan optimistisesti omaan tulevaisuuteensa suhtautuvien nuorten osuus on laskenut noin 80 prosentista noin 61 prosenttiin. Samalla tutkimuksissa on havaittu, että monet nuoret kokevat tulevaisuuteen liittyvän epävarmuuden lisääntyneen esimerkiksi ilmastokriisin, geopoliittisen tilanteen ja taloudellisen epävarmuuden vuoksi. Tuoreen, vuoden 2025 Nuorisobarometrin mukaan 50 prosenttia nuorista suhtautui pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti maailman tulevaisuuteen, kun edellisen kerran vuonna 2021 asiaa mitatessa näin koki 28 prosenttia. Nuoret suhtautuvat sekä henkilökohtaiseen että maailman tulevaisuuteen entistä pessimistisemmin.

Vuoden 2026 tulevaisuusdialogeissa keskusteluissa korostui selkeä ero yksilön ja yhteiskunnan tulevaisuususkon välillä. Omaan tulevaisuuteen suhtauduttiin usein varovaisen toiveikkaasti, mutta yhteiskunnan ja maailman tulevaisuus herätti enemmän epävarmuutta ja huolta. Monet sanoittivat esittäytymisten yhteydessä sitä, miten tulevaisuus tuntuu epävarmalta, epäselvältä tai huolestuttavalta.

Kuvan avulla toivottiin myös näkemyksiä siihen, mikä vahvistaa tulevaisuudenuskon. Vaikka tulevaisuuteen liittyi monia epävarmuuksia ja huolia, keskusteluissa nousi esiin myös toivoa ja uskoa siihen, että tulevaisuuteen voidaan vaikuttaa.

Toivoa herättivät erityisesti: koulutus ja oppiminen, teknologian ja tieteen kehitys, kansainvälinen yhteistyö, yhteisöllisyys ja ihmisten välinen tuki sekä mahdollisuus auttaa muita ihmisiä.

“ Mulla on positiivinen tulevaisuususkko. Monta sataa vuotta on aina menty kriisistä toiseen ja aina on selvitty. Kriisin keskellä tulevaisuususkko on aina heikompaa. Haluan uskoa, että nyt taas ollaan tällaisessa kuplassa, että mennään kriisistä toiseen ja on vaikea nähdä tulevaisuutta, mutta kyllä kaikki kääntyy paremmaksi ja uudet innovaatiot ja ajatukset saa tulevaisuuden näyttämään entistä paremmalta.

Monet osallistujat kokivat, että koulutus tarjoaa mahdollisuuden rakentaa parempaa tulevaisuutta sekä itselle että muille. Esimerkiksi terveydenhuollon, sosiaalialan tai vastaavien alojen nähtiin tarjoavan mahdollisuuden vaikuttaa ihmisten elämään positiivisesti.

Keskusteluissa korostui ajatus siitä, että tulevaisuutta ei rakenneta yksin, vaan yhdessä muiden kanssa. Yhteisöllisyys, yhteistyö ja tiedon jakaminen nähtiin tärkeinä tekijöinä tulevaisuuden rakentamisessa.

“ Ehkä sillä, se muodostuu yhteistyöllä tai yhdessäololla. Yksin on vaikeaa rakentaa tulevaisuutta. Tulevaisuus vaatii paljon tietoa, että sitä voi suunnitella. Ja ajattelua ennen kuin voi toteuttaa mitään. Menneisyydestä voi oppia mitä tehdä eri tavalla tulevaisuuden kannalta.

Toivoa herätti myös ajatus siitä, että pienillä teoilla voidaan vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntaan. Esimerkiksi vapaaehtoistyö, harrastustoiminta ja muiden ihmisten tukeminen nähtiin konkreettisina tapoina rakentaa parempaa tulevaisuutta. Melkein kaikissa keskusteluissa tämä mainittiin tapana vaikuttaa. Myös kierrätys, luonnonsuojelu ja kulutusvalinnat mainittiin lähes kaikissa dialogeissa.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten puheenvuoroissa toivo liittyi erityisesti mahdollisuuteen rakentaa turvallinen elämä Suomessa sekä lasten hyvään tulevaisuuteen. Heidän puheenvuoroissaan korostui myös usein arvostus yhteiskunnan rakenteita ja palveluita kohtaan, kuten varhaiskasvatus, Kela, maksuton koulutus ja terveysasemat.

“ Kela on tosi hyvä ja tärkeä, tosi iso etuoikeus, että valtio tukee meitä todella vahvasti ja pitää meidät jaloillaan. Se on ihana asia mistä oon ite tosi kiitollinen.

“*Lapset, koska uskon, että lasten tukeminen ja heidän tukeminen, opetus, hyvinvointi, on tärkeää... Jos lapsia tuetaan ja annetaan heille, mitä he tarvitsevat, jotta heistä tulee aktiivisia kansalaisia, heistä tulee tulevaisia aikuisena.*”

Hyvä elämä näyttäytyi nuorten puheessa varsin tavallisilta asioilta; työ, toimeentulo, oma koti, mahdollisuus opiskella, turvallinen arki ja perhe korostuivat. Nuorten tulevaisuustoiveet liittyvät usein enemmän vakauteen, turvallisuuteen ja mielekkääseen elämään kuin poikkeukselliseen menestyksen tavoitteluun.

3.3 Missä tilanteissa nuoret kokevat itse voivansa vaikuttaa tulevaisuuden rakentamiseen omassa elämässään?

“*Koko ajan ajatellaan että pitäis tehdä tosi isosti, mennä politiikkaan ym. Mut sit et hankkii hyvän ammatin, kierrättää, on jollekin hyvä ystävä, ne pienet asiat rakentaa meidän yhteiskuntaa. Ne on yhtä voimakkaita kuin ne isot asiat.*”

Osallistujat tunnistivat useita tilanteita, joissa he kokevat voivansa vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Monissa keskusteluissa korostui ajatus henkilökohtaisesta toimijuudesta. Osallistujat korostivat omaa asennetta, aktiivisuutta ja vastuuta tulevaisuuden rakentamisessa.

“*Jos kaikki ajattelee pieniä asioita, jos aina voi valita vähän paremman vaihtoehdon. Jos toi ois universaali ajattelutapa se vois rakentaa meille tosi hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden.*”

“*Mulla tuli oma kokemus, en tiää paljonko vaikutin mut hain viime syksyllä paikalliseen nuorisovaltuustoon, yhestä ääänestä jäi kiinni et en päässy mut mul on pieni toive et ne mun vaalimainokset esim somessa vaikutti ihmisiin. Kun puhuin esim yhdenvertaisuudesta ja mielenterveydestä niin toivon et se teki positiivisen vaikutuksen ihmisiin.*”

“ *Aika varhasessa iässä on ohikulkemisen ilmiö, ihmiset ajattelee et no joku muu tekee, joku muu huolehtii tästä. Mä oon jo pidempään tehny niin et jos nään jonkun tilanteen joka herättää mussa tunteita meen ite ja puutun enkä oota et joku muu vaikuttaa tai ottaa asiakseen. Mulla on periaate, että pitää vaikuttaa.*

Tulevaisuus nähtiin osittain yksilön omien valintojen ja toiminnan seurauksena, vaikka samalla tunnistettiin myös laajempien rakenteiden vaikutus. Yhdessä keskeiseksi vaikuttamisen paikaksi nousi koulutusvalintojen ja opiskelun merkitys omassa arjessa.

Keskusteluissa oli eroja millä tasolla tulevaisuudesta ja vaikuttamisesta puhutaan, miten abstraktina tai konkreettisena asiana se osallistujille näyttäytyi. Osa ryhmistä puhui hyvin rakenteellisesti ja poliittisesti: demokratiasta, kapitalismista, globaalista eriarvoisuudesta, ilmastosta, vallasta. Toisissa ryhmissä tulevaisuus hahmottui hyvin konkreettisena: töitä, rahaa, kesätyö, ajokortti, hengailupaikat, pääseekö kouluun tai pääseekö pois paikkakunnalta.

Useissa keskusteluissa nuoret pohtivat osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia myös kriittisestä näkökulmasta. Osa osallistujista koki, että nuoria kuullaan yhteiskunnassa, mutta vaikutusmahdollisuudet voivat jäädä rajallisiksi. Tämä herätti pohdintaa siitä, missä määrin osallistuminen johtaa todelliseen muutokseen.

“ *Kyllähän moneen voi vaikuttaa. Moneen sellaiseenkin, johon ei ole sananvaltaa. Mutta toinen kysymys onkin sitten se, kuinka helppoa on saada vaikutusta aikaan. Omaan elämään on helpompi vaikuttaa, kun meidän valtion tulevaisuuteen.*

3.3.1 Yhteisöt, harrastukset ja osallistuminen

Useissa dialogeissa nuoret kuvasivat yhteisöjä ja harrastuksia tärkeiksi paikoiksi, joissa he kokevat voivansa vaikuttaa tulevaisuuteen. Erityisesti kouluyhteisö, harrastustoiminta sekä erilaiset vapaaehtoistoiminnan muodot nousevat esiin tilanteissa, joissa nuoret voivat osallistua, ottaa vastuuta ja vaikuttaa muihin ihmisiin.

“*Itellä on helppo ja motivaatio olla lautakunnissa, oon ollu 5 vuotta kuntapolitiikassa mukana yläasteella lähtien. Joka viikko on kokouksii mihin järjestäydyn.*

Koulussa vaikuttamisen mahdollisuudet liittyivät esimerkiksi oppilas-kuntatoimintaan, opiskelijakuntaan, kurssivalintoihin sekä erilaisiin projekteihin ja tapahtumiin. Joissakin keskusteluissa osallistujat kertoivat kokemuksista, joissa heidän näkemyksiään oli kuultu ja niillä oli vaikutusta kouluyhteisön toimintaan. Tämä vahvisti kokemusta siitä, että omilla mielipiteillä voi olla merkitystä.

“*Ainut mikä tulee mieleen. Oon ite oppilaskunnassa. Siellä pystyy vaikuttaa tosi paljon. Jos otat jostain ryhmästä vastuun pystyt päättää melkein kaiken. Oon ystävänpäiväryhmässä nii voin päättää kaiken. Pystyy edistää eri asioita, esim hyvinvointii.*

“*Vi tala kanske mest om att vi har varit med i en ung röstkurs. Det handla om barnens rättigheter. Vi kände att vi kunde påverka när det var barnrättsdagarna så tala vi till personerna där och det kändes att vi kunde påverka. Om jag förstod rätt så var där människor som arbetar med ungdomarna. Vi var fem typer.*

“*Fick ni respons?*

“*Dom kom efter det upp till oss att de här var jättebra och meningsfullt och att det var jättebra att vi deltog i det.*

“*Joo och man såg att människor grät där när vi pratade om våra erfarenheter om tex trygghet i samhället.*

Myös harrastukset näyttäytyivät tärkeinä vaikuttamisen paikkoina. Osallistujat kuvasivat esimerkiksi partiota, palokuntatoimintaa, leiritoimintaa ja muita harrastuksia ympäristöiksi, joissa voi oppia yhteiskunnallisia taitoja, ottaa vastuuta ja tukea muita nuoria. Joissakin tapauksissa osallistujat kokivat voivansa harrastusten kautta vaikuttaa myös muiden nuorten hyvinvointiin tarjoamalla turvallisen ja yhteisöllisen ympäristön.

“Niin kun ton palokuntaesimerkin kohdalla, aivopesun työ, näkyy konkreettisesti. Miten homma toimii, että miten paljon tommoinen harrastuskin voi vaikuttaa positiivisesti toisen elämään. Vaikka että jos on käyttämässä päihteitä... ite oon harjoittelemassa elvytystä niin onhan se paljon parempi niin päin. On 10 nuorta jotka on kiinnostunut samasta asiasta, niin onhan siinä kaverisuhteita muodostunut. 90% on nimenomaan sitä palokuntaa, tyttöystävän löytänyt palokunnan kautta. Tykätään samoista asioita ja jaetaan suhteellisen samat arvot. Aivopesua.

Vapaaehtoistoiminta ja järjestötoiminta nousivat esiin erityisesti tilanteissa, joissa nuoret olivat osallistuneet esimerkiksi hyväntekeväisyyskeräyksiin, kansainvälisiin projekteihin tai nuorten oikeuksia koskeviin tapahtumiin. Tällaiset kokemukset vahvistivat tunnetta siitä, että omalla toiminnalla voi vaikuttaa konkreettisesti muiden ihmisten elämään.

“I varje fall var jag med i ett Ukraina projekt där vi var med och samla in pengar för Ukraina. Då kom vi på en massa idéer om vad man kan göra för att hjälpa dom som är i Ukraina. Vi samla ihop till en ambulans som dom förde ner dit. Det var i samarbete med någon i Ukraina.

“Hur kändes det?

“Det kändes bra att kunna konkret göra något viktigt. Man pratar ju oftast att det är krig där men vad kan jag göra, helt konkret.

Keskusteluissa korostui myös yhteisöllisyyden merkitys. Yhteisöt, joissa nuoret voivat kohdata toisiaan, jakaa kokemuksia ja tehdä asioita yhdessä, nähtiin tärkeinä paikkoina oppia osallistumista ja vaikuttamista. Samalla ne voivat vahvistaa kokemusta siitä, että yksilö ei ole yksin tulevaisuuteen liittyvien kysymysten kanssa. Joillekin ne tärkeät paikat oli se paikallinen ABC-asema tai K-supermarketin parkkipaikka jne. Osalle nuorista ystävien kanssa hengailu erinäisissä julkisissa tiloissa oli tärkeä osa arkea.

“ Ystävät on tosi tärkeitä, K-Citymarketin parkkihalli on viikonloppusin tärkeä paikka. Välillä Prisma.

“ Siellä on iso poppoo.

“ Tuntuuko et ei oo muuten paikkoja, mihin kokoontuu?

“ Kaikki menee kiinni. Paikka, jossa voi hengaila on tärkeä. Kesäsin on sit tietty helpompaa.

“ Missä te kesäsin hengaatte?

“ Täs koulun sisäpihalla. Tai toinen on ABC:n kulmapöytä.

3.3.2 Koulutus ja arjen päätökset tulevaisuuden rakentajina

Koulutus ja arjen valinnat nousivat esiin lähes kaikissa dialogeissa keskeisinä keinoina vaikuttaa omaan tulevaisuuteen. Keskusteluissa pohdittiin paljon opiskelu- ja uravalintoja sekä sitä, miten nykyiset päätökset voivat vaikuttaa tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Monille osallistujille koulutus näyttäytyi tärkeimpänä väylänä rakentaa omaa tulevaisuutta, kehittää osaamista ja avata mahdollisuuksia työelämässä.

“ Tulevaisuuden rakentaminen on sellanen, että asioita mihin pyrkii. Hyvä dietti, tekee läksyt ja on hyvä koulussa. En mä usko, et on mitään sellasta, että joku haluaa tahallaan olla työtön. Kaikki haluaa saada rahaa ja työllistyä.

“ Jag hade just jobsaken att via praon: jag var på prao på ett hotell, efter det sökte jag sommarjobb dit och sen fick jag jobb där och efter det har jag varit 0-tunti sopparilla där. Min mamma hjälpte mig att göra CV.

Useat osallistujat kertoivat pohtivansa jo toisen asteen aikana, millaisia opintoja heidän kannattaisi valita ja miten nämä valinnat vaikuttavat jatko-opintoihin tai työllistymiseen. Joissakin keskusteluissa tämä herätti myös epävarmuutta ja paineita: nuoret kokivat, että tulevaisuuteen liittyviä valintoja täytyy tehdä jo varhaisessa vaiheessa.

Arjen pienet päätökset nähtiin myös osana tulevaisuuden rakentamista. Osallistujat kuvasivat, että päivittäiset valinnat kuten koulussa käyminen, opiskeluun panostaminen, harrastuksiin osallistuminen, kulutusvalinnat tai muiden ihmisten kohtelu voivat vaikuttaa pitkällä aikavälillä sekä omaan elämään että ympäröivään yhteisöön. Tulevaisuuden rakentaminen näyttäytyi siten paitsi suurina elämänvalintoina myös jatkuvina arjen tekoina.

“ Meille annetaan ohjeet siihen, että tää roska menee tänne. Niin sit on kans ne roskikset mihin laitetaan ne roskat. Tää on vähän metafora myös. Päästään oikeesti toteuttaan niitä asioita mitä meille opetetaan.

“ Tulevaisuuden rakentaminen on aika paljon päätöksiä. Päätin yhteishaussa hakea tänne, päätin herätä, nyt minulla on tämä roska niin vien sen roskeen asti. Päätöksiä ja niiden eteen tekemistä.

Keskusteluissa nousi esiin myös nuorten osallistuminen erilaisiin yhteisöihin ja toimintaan osana opiskelua. Osa osallistujista kertoi kokemuksistaan esimerkiksi oppilaskuntatoiminnassa, nuorisovaltuustoissa, järjestöissä, vapaaehtois-toiminnassa tai harrastustoiminnassa. Näissä yhteyksissä nuoret kokivat voivansa vaikuttaa yhteisiin asioihin ja harjoitella yhteiskunnallista osallistumista käytännössä.

“ Itellä tuli mieleen kun oon vetäny kouluikäisten kerhoo niin siinäkin on itelle tosi tärkeitä et antaa itsenäisen ajattelun taidon. Että voi itse tehdä johtopäätökset. Toki yrittää saada heidät uskomaan tieteeseen mutta että he pystyy ajattelemaan itse ja että heillä on merkitystä ja että he on tärkeitä. Maailmantuskaan helpottaa se missä järjestyksessä, mikä on helpointa mihin voit vaikuttaa. Poliitiikka voi olla tosi korkeella, voi aloittaa vaikka jostain alemmaa.

Samalla dialogeissa pohdittiin myös nuorten järjestäytymistä ja osallistumisen tapoja laajemmin. Osa osallistujista koki, että nuorten ääni ei aina kuulu riittävästi päätöksenteossa, vaikka osallistumisen kanavia on olemassa. Toisaalta jotkut nuoret korostivat, että vaikuttaminen ei välttämättä edellytä virallisia rooleja tai organisoitua toimintaa, vaan se voi tapahtua myös arjen vuorovaikutuksessa, omissa verkostoissa ja keskusteluissa muiden kanssa.

“*Sosiaalisella puolella, palataan niihin pikkuasioihin. Kohtaa kaikki yksilöinä ja kohtelee yhdenvertaisesti ja positiivisesti. Se miten sun tietty, vaik et ees muista, joku ihmiskohtaaminen saattaa vaikuttaa tosi vahvasti miten sen päivä ja viikko menee ja voi vaikuttaa siihen, miten se kohtelee muita ihmisiä. Se on perhosefekti. Jos oot kiusattu, niin tottakai se vaikuttaa sen kiusatun elämään ja ehkä tulevaisuuteenkin. Jos on mahdollisuus tehdä toisin päin niin miksei tekisi.*

3.3.3. Sosiaalinen media tulevaisuuden mahdollisuutena ja riskinä

Keskusteluissa nousi esiin myös sosiaalisen median rooli nuorten elämässä ja tulevaisuuden hahmottamisessa. Sosiaalinen media nähtiin monille tärkeänä tiedon lähteenä, vaikuttamisen keinona ja kanavana seurata yhteiskunnallisia ilmiöitä, oppia uutta sekä löytää erilaisia näkökulmia maailmaan. Sen kautta nuoret voivat myös kohdata ihmisiä, jotka jakavat samanlaisia kokemuksia tai kiinnostuksen kohteita.

“*Omat tulevaisuudenkuvat olen kopioinut mediasta, niin vaikea pohtia. Sama, että kaikki planit perustuu siihen, mitä sieltä näkee ja mistä saa inspiraatiota, mitä muut ovat tehneet. Ne perustuu siihen someen ainakin. Jos tälleen ympäröyvästi, niin en näe somessa sellaista tulevaisuutta, että kaikki olisi hyvin. En tiedä miten realistista tämä on, eihän kaikki koskaan voi olla hyvin, mutta se olisi optimaalinen tilanne kuitenkin. Sitähän tässä pitäisi kuitenkin toivoa ja sitä kohti mennä.*

Joissakin keskusteluissa tuotiin esiin, että sosiaalinen media voi olla tärkeää erityisesti vähemmistöihin kuuluville nuorille. Sen kautta on mahdollista nähdä ja kuulla ihmisiä, jotka jakavat samanlaisia kokemuksia tai taustoja, mikä voi olla merkityksellistä erityisesti pienemmillä paikkakunnilla. Sosiaalinen media nähtiin yleisesti väylänä saada oma ääni kuuluviin maailmassa, jossa se muuten voi olla vaikeaa.

“ *Det var bara typ att jag hade en annan åsikt. Sociala medier är jag int hoppfull om. De har varit så många bännit på det nu i olika medier. Det är jättebra om det finns men det måst också, man måst tänka på ungdomar som hör till minoriteter som inte ser det i sin småby att de ser det på sociala medier. Det är int bra att om det blir bännit som i Australien. Det är ju bra i vissa mån.*

Samaan aikaan keskusteluissa nousi esiin myös kriittisiä näkemyksiä sosiaalisen median vaikutuksista. Osa osallistujista pohti disinformaation leviämistä ja sitä, kuinka vaikeaa verkossa voi olla erottaa luotettavaa tietoa virheellisestä tai tarkoituksellisesti harhaanjohtavasta sisällöstä. Lisäksi jotkut kokivat, että sosiaalinen media voi lisätä vastakkainasettelua ja kärjistää keskustelua, kun eri näkemykset esitetään jyrkästi ja verkossa käytävät keskustelut polarisoituvat.

“ *Somen tuoma passiivisuus. Ei olla enää niin aktiivisia ja on tosi helppo jäädä paikoilleen kun elämä on siellä puhelimessa. Se lamauttaa ja passivoi. Mä saatan tarvita aikaisempaa enemmän potkua kun mulla on aina se puhelin siinä joka vie kaiken ajan ja energian.*

“ *Aina jos joku nuori kuolee jossain niin se nousee. Tai joskus jostain tulee vastaan, että joku on vaikka kuollu jonkun tiktok-haasteen takia. Niitä jää miettii, et mitä muilla sit tulee vastaan. Ei mulla tuu itellä mitään tällasta vastaan koskaan.*

“ *Millaisia asioita siellä Tiktokissa sitten tulee vastaan?*

“ *Aika paljon jotain ton tyylistä, ei mitään järkevää niin sanotusti.*

Näin ollen sosiaalinen media näyttäytyi keskusteluissa samanaikaisesti sekä mahdollisuutena että riskinä: se voi lisätä tiedonsaantia, yhteyksiä ja vertaistukea, mutta samalla se voi myös vahvistaa väärää tietoa ja jakolinjoja yhteiskunnallisessa keskustelussa.

3.4 Vaikuttamisen tukijat ja mahdollistajat

Keskusteluissa korostui vahvasti se, että tulevaisuuden rakentaminen ei tapahdu yksin. Monet osallistujat kokivat, että erilaiset ihmiset ja yhteisöt tukevat heitä tulevaisuuden rakentamisessa. Keskeisiksi tukijoiksi mainittiin lähes kaikissa keskusteluissa oma perhe ja läheiset ja monet tiedostivat, miten suuri vaikutus läheisten tuella, ajatuksilla ja esimerkeillä oli oman elämän valintoihin ja arvoihin. Tuki ei ollut pelkästään taloudellista, vaan liittyi myös keskusteluun, kannustukseen ja läheisten esimerkkeihin.

“ *Mua auttaa pystymään ja jaksamaan rakentaa tulevaisuutta itelleni niin läheiset, ihmiset fyysisesti ja henkisesti ympärillä. Ne jotka sanoo et kyl sä selviit ylppäreistä tai saat työn ym. Et mun pelkoihin ja näkökulmiin reagoidaan kannustavasti, realistisesti toki mutta positiivisesti reagoidaan siihen miten mä reagoin tähän maailmaan mun ympärillä. Ja et saan olla ihminen joka reagoi maailmaan mun ympärillä. Et niit ihmisiä on ja ne haluaa hyvää.*

“ *Mutta kyllä se on enemmän se, miten omat läheiset käyttäytyy, niin kyllä se vaikuttaa. Mun vanhemmat on aina kierrättäneet, niin se on mullekin tärkeää. Se oma yhteisö kuitenkin eniten vaikuttaa, vaikka varmasti somekin hyvä mielipiteiden jakamisen väline*

“ *Äiti ja isä ja niiden rahat.*

Omien vanhempien lisäksi korostui erityisesti opettajien, opinto/nuoriso-ohjaajien tai järjestöjen ja harrastusten kautta saatu tuki. Erityisesti opinto-ohjaajien rooli nousi useissa keskusteluissa tärkeäksi. He tarjosivat tukea opintoihin, urasuunnitteluun ja tulevaisuuden pohdintaan liittyvissä kysymyksissä.

“ *Kun olin 2 kuukautta sairaalassa, niin meidän terkan ope auttoi mua tosi paljon. Se viestitteli mulle ja auttoi koulujutuissa. Olin ollut koulussa vain viikon, niin hän auttoi mua pääsemään alkuun monissa aineissa. Olin pyörätuolissa, niin moni koululainen myös auttoi mua. Mun oli ja on edelleen vaikea kirjoittaa, niin se että muut ihmiset auttaa, auttaa tosi paljon sun omaa tekemistä. Ihmiset on iso osa siinä, miten itse menestyt.*

Maahanmuuttajataustaisten nuorten puheenvuoroissa tärkeinä tukijoina mainittiin myös yhteiskunnan palvelut, kuten koulutus, terveydenhuolto ja sosiaaliturva. Lisäksi osa osallistujista mainitsi digitaalisten työkalujen, kuten tekoälyn, auttavan esimerkiksi kielen oppimisessa tai tiedon hankinnassa.

“ *Till exempel när jag är same, jag har inte lärt mig samiska som mitt modersmål. De som lär mig same på distans. Det hjälper mig med identitet och sådär.*

“ *Har du fått hjälp på sistone?*

“ *Min mamma har också lärt sig det på sistone. Mina morföräldrar ville int lära ut det. Hon har också lärt sig det så sent. Fint att jag har fått lära mig det nu. Det är några föreningar som möjliggör att man kan lära sig.*

3.5 Vaikuttamisen esteet

Osallistajat tunnistivat keskusteluissa myös useita tekijöitä, jotka voivat vaikeuttaa tulevaisuuden rakentamista tai yhteiskunnallista vaikuttamista. Keskeisiksi esteiksi nousivat erityisesti taloudellinen epävarmuus, työmarkkinoihin liittyvä epävarmuus, ennakoluulot ja syrjintä, epävarmuus omista kyvyistä sekä kokemus siitä, että yksilön vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset.

“ *Mä en oo ikinä ollut oppilaskunnassa tai mitenkään vaikutusvaltainen. Opo yritti saada mua opiskelijaraatiin, eikä selittänyt, mikä se on, mutta laitoin nimen listaan, kun kuulin, että siitä saa opintopisteitä. En ole kyllä käynyt, kun se nimi on merkitty lukkariin niin hassusti, etten tajunnut, mikä se on. En oikein tiedä, miksi olen täälläkään. En puhu koskaan tällaisista, enkä ole mitenkään vakavasti otettava ihminen. En puhu tällaisia vakavia. En tiedä, miksi olen täällä. Mä vaan oon.*

“ *Äänestämisestä ei opeteta tarpeeksi kouluissa. Moni ei ehkä äänestä, kun ei tiedetä, tai äänestetään omia arvoja vastaan. Toki YH1-tunnilla käydään hiukan niitä puolueita läpi, mutta ei päästä kunnolla syventymään. Ja monia ei myöskään vaan kiinnosta, ja on tosi huono äänestysprosentti. Sitten mietitään että onpa huono hallitus, mutta on jätetty vaikuttamatta, kun ei ole tiedetty.*

Taloudelliseen tilanteeseen liittyvät kysymykset nousivat esiin erityisesti arjen mahdollisuuksien näkökulmasta. Osa nuorista pohti, miten oma taloudellinen tilanne vaikuttaa esimerkiksi mahdollisuuksiin harrastaa, matkustaa tai kokeilla erilaisia asioita. Taloudellinen epävarmuus saattoi näyttäytyä myös esteenä tulevaisuuden suunnittelulle.

Keskusteluissa nousi usein esiin myös kesätyöpaikkojen saamisen vaikeus. Monet nuoret kuvasivat ristiriitaa siinä, että työkokemusta on vaikea saada, koska moniin työpaikkoihin edellytetään jo aiempaa kokemusta. Tämä herätti epävarmuutta erityisesti ensimmäisten työelämäkokemusten saamisesta.

“*No kesätöistä, kun on nii monta hakijaa ja paikkoja ei oo hirveesti. Lidliin pääsi vaa 3 prosenttia hakijoista. On keskusteltu kavereiden ja perheen kanssa, että mihin oikein pääsis kesätöihin ku on niin monta hakijaa. Miten erottua joukosta niiden tuhansien joukosta.*

Nuoret pohtivat laajemmin myös työelämään siirtymiseen liittyviä haasteita. Useat kokivat ristiriitaa omien kiinnostuksen kohteiden ja työmarkkinoiden vaatimusten välillä, ja joitakin huolestutti se, löytyykö tulevaisuudessa työtä omalta alalta. Tämä korostui etenkin ammattiopistojen opiskelijoiden keskusteluissa. Maahanmuuttajataustaisten osallistujien puheenvuoroissa nousivat esiin lisäksi kielitaito, ennakkoluulot sekä vaikeudet päästä työelämään.

“*Tällä hetkellä tuntuu, että se mistä on peräisin niin vaikuttaa töiden saantiin ja ikä myös. Ei niin helposti pääsee töihin. Jos 3,5% nuorista hakijoista saa työpaikan, niin en pysty auttamaan mun perhettä taloudellisesti. En voi muuttaa omilleni, jos oisin halunnu. Se on varmaan suurin tekijä.*

“*Sukupuoli ja ikä vaikuttaa siihen, otetaanko sua tosissaan, jos haluat vaikuttaa. Nuoria ei otetan niin tosissaan. Oot tyhmä tai ei ymmärretä. Jos oot nainen, niin miehiin verrattuna ei oteta tosissaan. Ja vielä kun oot maahanmuuttaja, niin siksikään ei.*

Dialogeissa nousi esiin myös alueellisiin mahdollisuuksiin liittyviä näkökulmia. Osa osallistujista kuvasi, että tulevaisuuden vaihtoehdot ja osallistumisen mahdollisuudet voivat näyttäytyä erilaisina riippuen siitä, missä päin Suomea asuu. Esimerkiksi koulutusmahdollisuudet, työpaikat ja harrastukset koettiin joissakin keskusteluissa keskittyvän suuriin kaupunkeihin.

Samalla monet nuoret kuvasivat paikallisten yhteisöjen merkitystä tulevaisuuden rakentamisessa. Pienemmillä paikkakunnilla esimerkiksi harrastukset, järjestöt ja kouluyhteisöt voivat tarjota tärkeitä osallistumisen ja vaikuttamisen paikkoja. Näin pienet paikkakunnat näyttäytyivät nuorten puheessa sekä rajoitteina että mahdollisuuksina.

“ *Allmänt är det lättare att påverka här, här går allt på svenska. Jag har också suttit i en stad i fastlandet, där var det en stor klyfta mellan dom finska och svenska. Här är det mer enat när alla talar svenska.*

Esteet eivät näyttäytyneet vain yksilöllisinä haasteina, vaan usein myös rakenteellisinä ja yhteiskunnallisina kysymyksinä.

3.6 Arvot ja oikeudenmukaisuus tulevaisuuskeskustelussa

“ *Kaikilla on oma näkemys siitä, että mitä tarkoittaa, että kaikki on hyvin. Kuva hyvästä maailmasta riippuu siitä, mitä arvoja itse kannattaa.*

Dialogeissa tulevaisuutta tarkasteltiin myös arvojen ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Keskusteluissa nousi esiin pohdintaa siitä, millaisille arvoille tulevaisuuden yhteiskunnan tulisi rakentua ja miten oikeudenmukaisuus toteutuu niin paikallisesti kuin globaalisti.

Yksi keskeinen teema oli ympäristövastuu. Useat osallistujat pohtivat ilmastonmuutosta ja ihmisen vaikutusta luontoon sekä sitä, millaisia muutoksia yhteiskunnassa tarvitaan kestäväen tulevaisuuden turvaamiseksi. Osa osallistujista korosti yksilön valintojen merkitystä, kuten kulutustottumuksia ja liikkumista, kun taas toiset painottivat yhteiskunnallisten rakenteiden ja poliittisten päätösten ratkaisevaa roolia.

“ *Ilmastonmuutoksesta on puhuttu jo pitkään, mutta tuntuu että keskustelu on samaa kuin 20 vuotta sitten eikä muutoksia tapahdu.*

Keskusteluissa käsiteltiin myös globaalia oikeudenmukaisuutta. Jotkut osallistujat pohtivat esimerkiksi taloudellisen järjestelmän vaikutuksia eri maiden väliseen eriarvoisuuteen sekä sitä, miten rikkaat länsimaat hyötyvät globaalista talousjärjestelmästä. Näihin pohdintoihin liittyi paikoin kriittisiä näkemyksiä kapitalismista ja sen vaikutuksista ympäristöön, työvoimaan ja globaaliin eriarvoisuuteen.

“*Omassa kotimaassani koulutus ei ollut perusoikeus vaan etuoikeus. Vain ne, joilla oli varaa, pystyivät lähettämään lapsensa kouluun.*

Kokonaisuutena dialogeissa näkyi, että nuoret tarkastelevat tulevaisuutta vahvasti arvojen ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tulevaisuus ei näyttäytynyt pelkästään henkilökohtaisena kysymyksenä, vaan siihen liitettiin myös laajempia moraalisia ja yhteiskunnallisia pohdintoja siitä, millainen maailma olisi oikeudenmukainen ja kestävä tuleville sukupolville.

3.7 Yhteiskunnallisten rakenteiden ja maailmantilanteen merkitys tulevaisuuspohdinnoissa

“*Kunnissa, hyvintointialueilla, suomen tasolla eduskunnassa. Jokainen meistä rakentaa omaa tulevaisuutta yksilönä.*

Vuoden 2026 tulevaisuusdialogeissa tulevaisuus näyttäytyi nuorille samanaikaisesti sekä henkilökohtaisena että yhteiskunnallisena kysymyksenä. Keskusteluissa oli nähtävissä kiinnostava jännite: nuoret puhuivat yhtä aikaa omasta elämästään, esimerkiksi opinnoista, työstä ja perheestä sekä laajemmista yhteiskunnallisista rakenteista, kuten demokratiasta, talousjärjestelmästä ja ilmastonmuutoksesta.

“*Kaikki eivät tahdo vaikuttaa. Ne jotka tahtoo vaikuttaa, niin niiden pitää tuoda esille niiden mielipiteitä, jotka eivät tahdo vaikuttaa. Kaikenlainen pienikin vaikuttaminen vaikuttaa suureen kokonaisuuteen. Laittaa äänen eduskuntavaaleissa, niin vaikutus millainen eduskunta tulee. Tulevaisuuteen on vaikea vaikuttaa, kun ei siitä tiedä mitään. Nuorten kriittisten mielipiteiden kuuleminen on tärkeää. Koulutus vaikuttaa tosi paljon siihen, miten ajattelee.*

Joissakin keskusteluissa tämä suhde näkyi esimerkiksi pohdintana siitä, miten yksilön omat valinnat suhteutuvat yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Nuoret pohtivat muun muassa sitä, kuinka paljon omaan tulevaisuuteen voi vaikuttaa henkilökohtaisilla valinnoilla ja missä määrin sitä muokkaavat laajemmat yhteiskunnalliset ja taloudelliset järjestelmät:

“ *Tulevaisuutta rakennetaan mielissämme, mielipiteissämme että päätöksissämme. En tiedä, herättääkö se minussa toiveikkuutta joissain asioissa.*

“ *Tulevaisuutta rakennetaan yksilön ja yhteisön tasolla. Yhteisölle tulevaisuus rakentuu kuitenkin rahan ympärille.*

Keskusteluissa nousi esiin myös laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä. Nuoret tarkastelivat esimerkiksi demokratian toimivuutta, taloudellisen järjestelmän vaikutuksia sekä globaalin eriarvoisuuden kysymyksiä. Pohdinnoissa näkyi, että nuorten tulevaisuusajattelu ei rajoitu vain henkilökohtaisiin elämänvalintoihin, vaan siihen liittyy myös kiinnostusta ja huolta yhteiskunnallisista rakenteista ja niiden vaikutuksista ihmisten mahdollisuuksiin.

“ *Framtiden för just Finland känns ju lite, vi har jätte stor arbetslöshet, ett berg av statsskuld och en befolkning som verkar, det flyttar ju inte in så många och föds inte så många barn. Vi åldras och ökningen minskar. Finland har, jag kan inte fatta hur man sku villa bo annanstans än Finland. Hur det kan vara på detta viset? Varför väljer folk att flytta härifrån? Kanske vill man bo i Guldkusten men vårt samhälle är så otroligt stabilt, ingen korruption. Vi är gladast i världen då. Vår suveränitet är säkrad både av Nato-medlemskap och ett av Europas starkaste försvar. Jag förstår inte vad som verkar vara så motbjudande av att vara kvar.*

“ *Voi tulla tietyllä tavalla sellainen olo, että on tosi vähän ihmisten käsissä maailman tulevaisuus. Itse en ole lähelläkään vaikka jotain pääministerin virkaa. On vähän mitätön olo. Olen vain tällainen lukiolainen, eikä mun ääni kannu kauas. Välillä tulee sellainen olo, että ajatteleeko ne päättäjät nuorten pitkää tulevaisuutta. Aina sanotaan, että nuoret on tulevaisuus, mutta ajatellaanko meitä tarpeeksi. Ja nämä puiden hakkuut vielä paljon puhdasta ilmaa. Kyllä se alkaa stressaamaan, kun ei nämä ole omissa käsissä, vaan pitää vain toivoa sormet ristissä.*

Esimerkiksi keskusteluissa pohdittiin, voiko yksilö todella vaikuttaa omaan elämäänsä ja missä mittakaavassa vaikutus on mahdollista. Nuoret tarkastelivat myös kysymyksiä siitä, toimiiko demokratia nykyisessä maailmantilanteessa riittävän hyvin sekä voiko yksilön kulutusvalinnoilla tai arjen päätöksillä vaikuttaa laajempiin yhteiskunnallisiin tai ympäristöön liittyviin kysymyksiin.

“ Koen että aika paljon on sellaista, mitä normaalissa keskustelussa ei tule sanottua ääneen. Vaikka toi että olisihan se hullu ajatus, että kaikilla menisi hyvin. Tai vaikka jos miettii että tuleeeko kolmas maailmansota. Niin sellaista ei viitsi alkaa puhumaan, koska ei tee mieli. Omaan elämään liittyvät toiveet ja unelmat voi tuntua hulluilta, niin niitäkin ei aina viitsi sanoa ääneen, kun pelkää mitä muut ajattelee.

Osa osallistujista pohti demokratian vahvuuksia ja merkitystä tasa-arvoisen yhteiskunnan perustana, kun taas toiset tarkastelivat kriittisesti sitä, kuinka paljon yksittäinen kansalainen voi todellisuudessa vaikuttaa poliittisiin päätöksiin. Näissä keskusteluissa korostui toive siitä, että erilaisille näkemyksille olisi tilaa ja että yhteiskunnallisessa keskustelussa pystyttäisiin kuuntelemaan toisia rakentavasti.

“ Kyllähän moneen voi vaikuttaa, mutta toinen kysymys on kuinka helppoa on saada vaikutusta aikaan.

“ Keskustelu on usein kärkeästä ja ihmiset joutuvat valitsemaan puolia. Se vaikeuttaa sitä, että eri näkemyksiä voitaisiin kuunnella.

Lähes kaikissa dialogeissa tulevaisuus kytkeytyi myös globaaleihin ilmiöihin. Keskusteluissa toistuivat esimerkiksi ilmastonmuutos, kansainväliset konfliktit ja sodat, maailmanpolitiikan jännitteet, taloudellisen järjestelmän toiminta sekä globaalin eriarvoisuuden kysymykset. Lisäksi esiin nousi teknologian ja tekoälyn nopea kehitys sekä niiden vaikutus tulevaisuuden työelämään ja yhteiskuntaan.

“ Ehkä sellainen yleinen huoli. Musta tuntuu, että ihmisillä on paljon huolia itsestä ja omasta ympäristöstä. On globaali maa ja globaalit ongelmat, ja mekin kannetaan huolta ihmisistä Amerikassa. Meillä on paljon Suomen sisäisiä, mutta myös maailmanlaajuisia ilmiöitä. Globalisaation myötä kannetaan koko maailmaa harteilla.

Joissakin keskusteluissa nuoret kokivat, että yksilön tulevaisuus on vahvasti sidoksissa maailman tilanteeseen. Erityisen voimakkaasti tämä näkyi ilmastonmuutokseen, geopoliittiseen tilanteeseen sekä esimerkiksi Ukrainan sotaan liittyvissä keskusteluissa.

“*Oma tulevaisuus ei tällä hetkellä ahdista ja luottavaisin mielin menen elämäni eteenpäin, mutta toki nämä sodat ja ilmastokriisi ja Trumpin sekoilut aika paljon mietityttää. Suomen mittakaavassa mietityttää se, että kansalaisyhteiskuntaa on jonkun verran koitettu romuttaa.*

“*Inom de nästa 10 åren är jag rädd för min framtid som kvinna. När man ser hur det går i EU och Europa. Jag kan int åka vart som helst för att ta en abort, Malta fängelse 3 år, Polen fängelse 10 år. Jag kan få dödsstraff för att jag gör en medicinsk abort för att rädda mitt liv.*

Kokonaisuutena dialogit osoittavat, että nuoret tarkastelevat tulevaisuutta usein usealla tasolla samanaikaisesti. Henkilökohtaiset valinnat, yhteiskunnalliset rakenteet ja globaalit tapahtumat kietoutuvat nuorten pohdinnoissa yhteen ja muodostavat kokonaisuuden, jonka kautta tulevaisuutta hahmotetaan.

“*Käännän vastauksen ylösalaisin. Just vaikka ihmisoikeuksiin on tosi vaikea vaikuttaa. Se on ennen kaikkea hyvä asia. Siten tavalliset ihmiset ei voi kontrolloida ja päättää muiden ihmisten puolesta. Pysyy rauha maan päällä. Se on tosi hyvä, että se pysyy samana, eikä pysty helposti vaikuttamaan, vaan on byrokratiaa. Vastaavasti vaikka perustuslaki, niin hyvä ettei sitä pysty joka viikko muuttamaan.*

3.8 Osallistujien kokemus dialogeista ja palaute

Useimmissa keskusteluissa osallistujat kokivat dialogin myönteisenä ja merkityksellisenä kokemuksena. Keskustelu koettiin avoimeksi, turvalliseksi ja kiinnostavaksi. Se herätti ajatuksia ja tarjosi mahdollisuuden kuulla muiden näkökulmia. Monet osallistujat kokivat helpottavana sen, että muutkin pohtivat samankaltaisia asioita tulevaisuudesta. Keskustelut auttoivat jäsentämään omia ajatuksia ja ymmärtämään erilaisia näkökulmia.

“ *Me ollaan nyt monet jaettu tässä sellasta, mitä ei varmaan olla kerrottu edes joillekin läheisille kavereille, niin haluan vielä sanoa, että hymyillään tuolla käytävillä, kun nähdään.*

Joissakin ryhmissä keskustelu käynnistyi aluksi hitaasti, mutta osallistujien mukaan keskustelu syveni ajan myötä ja osallistuminen tuntui lopulta luontevalta. Dialogi auttoi nuoria ymmärtämään, etteivät he ole ajatustensa kanssa yksin. Useammassa keskustelussa korostui se, että oli ylipäättään kiva käydä syvällisempää ja henkilökohtaisempaa keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa, koska sitä kautta oppi uutta toisista. Keskusteluissa päästiin aivan uudelle keskustelun tasolle.

“ *Musta tuntuu, että Suomessa yleisesti kaikki tällaiset vaikeat aiheet on sellaisia, että niistä puhutaan tosi vähän ja arkaillaan. Ehkä sosiaalisessa mediassa enemmän, mutta muuten ehkä tunteellisia aiheita vältellään, eikä haluta puhua*

Monet osallistujat kuvasivat keskustelutilannetta mahdollisuutena pysähtyä pohtimaan tulevaisuutta yhdessä muiden kanssa. Dialogeissa arvostettiin erityisesti rauhallista keskusteluilmapiiriä, jossa erilaisia näkemyksiä voitiin jakaa ilman väittelyn painetta.

“ *Komppaan tätä, että ei ehkä ollut ennakko-oletuksia, mutta olen tosi positiivisesti yllättynyt, kun välillä tuntuu, että voi olla vaikea löytää hyvää keskusteluseuraa.*

Useissa puheenvuoroissa nousi esiin kokemus siitä, että muiden ajatusten kuuleminen auttoi jäsentämään omia näkemyksiä ja huomaamaan, etteivät omat pohdinnat ole ainutlaatuisia. Joissain keskusteluissa keskustelu itsessään auttoi avaamaan omia huolia ja antoi myös toivoa tulevaan:

“ *Mä koen että mulla on valoisa tulevaisuus.*

Dialogi usein ei ainoastaan tuo esiin valmiita näkemyksiä, vaan auttaa osallistujia myös tunnistamaan ja jäsentämään omia tulevaisuusajatuksiaan.

“ *Helpotusta, että muutkin ajattelevat samoja asioita. Ajatuksia siitä, mikä voikaa olla mahdollista. Wau, ompa nää muut fiksuja. Syvensi ylipäättään kaikkia ajatuksia.*

4. Johtopäätökset

Dialogien perusteella tulevaisuus näyttäytyy osallistujille samanaikaisesti epävarmana ja mahdollisuuksia sisältävänä. Nuoret pohtivat tulevaisuutta paljon ja liittävät siihen sekä henkilökohtaisia että yhteiskunnallisia kysymyksiä. Tulevaisuuspuhe ei ole yhdenlaista, vaan se vaihtelee konkreettisesta arjen selviytymiseen liittyvästä pohdinnasta laajempaan yhteiskunnalliseen ja rakenteelliseen analyysiin. Samalla tulevaisuuden pohtiminen näyttäytyy monille nuorille arkisena asiana, joka kulkee mukana päivittäisessä ajattelussa.

Keskustelut osoittavat, että nuorten mahdollisuudet osallistua ja rakentaa tulevaisuutta eivät näyttäydy kaikkialla samanlaisina. Osa osallistujista toi esiin alueellisia eroja esimerkiksi koulutusmahdollisuuksissa, työpaikoissa ja harrastuksissa. Samalla monet nuoret kuvasivat paikallisten yhteisöjen merkitystä tärkeinä osallistumisen ja vaikuttamisen paikkoina.

Nuorten tulevaisuustoiveet liittyivät usein ennen kaikkea vakauteen, turvallisuuteen ja mielekkääseen elämään pikemminkin kuin poikkeukselliseen menestykseen. Keskusteluissa korostui halu rakentaa elämää, jossa on mahdollisuus työhön, toimeentuloon ja merkityksellisiin ihmissuhteisiin.

“ Ihminen hakee merkityksellisyyden tunnetta, ja sitä voi saada siitä, että tekee itse jotain tekoja, jotka hyödyttää maailmaa ja sitä kautta tulee sitä merkityksellisyyden tunnetta. Siitä tulee hyvä fiilis. Ihan sama onko se kuinka paljon. Voi myös sillä, että millaisen fiiliksen tekee muille ihmisille elämässä ja yrittää edistää heidän oloaan

Dialogeissa näkyi myös nuorten kyky tarkastella omaa toimijuuttaan suhteessa laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Monet osallistujat tunnistivat oman vastuunsa ja vaikutusmahdollisuutensa arjen valinnoissa, mutta samalla he kyseenalaistivat puhetavat, joissa yhteiskunnalliset ongelmat palautetaan liiaksi yksilön vastuulle. Keskusteluissa tuli usein esiin kokemus siitä, että omaan elämään voi vaikuttaa monin tavoin esimerkiksi opiskelun, työn tai arjen valintojen kautta. Sen sijaan vaikutusmahdollisuudet laajempiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin koettiin usein rajallisiksi. Tämä näkyi esimerkiksi pohdintana siitä, kuunnellaanko nuoria päätöksenteossa riittävästi ja voiko yksittäinen kansalainen todella vaikuttaa suuriin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeinen havainto on, että tulevaisuutta ei nähdä pelkästään yksilön omana asiana. Nuorten puheessa tulevaisuus kietoutuu vahvasti yhteisöihin, yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja maailman tapahtumiin.

Dialogien perusteella voidaan tunnistaa kolme keskeistä johtopäätöstä:

- 1** Nuoret pohtivat tulevaisuutta aktiivisesti, mutta kokevat sen usein epävarmaksi ja vaikeasti ennakoitavaksi.
- 2** Tulevaisuuden rakentaminen nähdään yhteisöllisenä prosessina, jossa perhe, koulutus ja erilaiset yhteisöt ovat keskeisiä tukijoita.
- 3** Nuoret tunnistavat vaikuttamisen mahdollisuuksia arjessa, mutta kokevat yksilön vaikutusmahdollisuudet laajemmassa yhteiskunnallisessa mittakaavassa usein rajallisiksi.

4.1 Nuorten viestejä päättäjille dialogien perusteella

Dialogien perusteella nuoret haluavat osallistua tulevaisuutta koskevaan keskusteluun ja pohtivat aktiivisesti sekä omaa että yhteiskunnan tulevaisuutta. Seuraavassa luvussa kootaan dialogien perusteella tunnistettavia keskeisiä viestejä päättäjille.

1 Nuoria tulee kuulla aidosti päätöksenteossa.

Useissa keskusteluissa korostui toive siitä, että nuorten näkemyksiä kuunneltaisiin päätöksenteossa nykyistä vahvemmin. Osa osallistujista koki, että osallistumisen rakenteita on olemassa, mutta ne eivät aina johda konkreettisiin vaikutuksiin. Nuorille on tärkeää, että osallistumisella on näkyvä yhteys päätöksentekoon ja että heidän näkemyksensä voivat aidosti vaikuttaa lopputuloksiin.

“*Jag tycker att när jag pratar med en vuxen blev jag väldigt dumförklarad. Om jag säger ett fakta så svarar det att “aa men är det faktiskt så?”. Sen tror man inte att jag hade rätt. Man blir bortkastad fast man har bra idéer. Vuxna tänker att det inte är uttänkt. Att man inte är användbar fast man själv tycker att man har bra idéer.*”

“ *Myndigheterna brukar skicka lagförslag till studeranden. Det är 50 sidor lagtext, inte har vi möjlighet att gå igenom det och göra sammanfattning om det och berätta sina åsikter. De skickar ut den bara för att kunna säga att de hört unga. Då ska man säga ifrån*

“ *Vad kunde man göra annorlunda?*

“ *De sku behöva kanske göra en sammanfattning eller skicka hit någon som kan förklara nya lagen och berätta vad skillnaderna är.*

“ *Kyllä se vähän ärsyttää, varsinkin kun musta tuntuu et mä ja monet mun kaverit ollaan tosi tietoisia mitä tapahtuu Suomessa ja maailmalla politiikassa mut sit ne aina katotaan vähän sillee et mitä sä nyt muka tiedät että oot niin nuori. Kaikkihan on meille saatavilla verkossa ja osataan käyttää se. Usein tiian jopa enemmän ku mitä monet vanhemmat mut ne ei ymmärrä sitä kuinka paljon nuoret tietää asioista.*

“ *Ainakin koulussa meillä on aika usein vaikka kurssit sellasia että vois pyytää että saako tällasen kurssin ens vuodelle tms niin aika usein niitä kuunnellaan ja tehdään sen eteen töitä. On paljon teema kursseja ym. Ylemmällä tasolla kaikki nää päätökset, esim mielenterveys on huonontunu tosi monella. Nuorilta ei oikein kysytä mitä me tarttettais et se paranis vaan oletetaan vaan et nyt on puhelinongelma ja kierrellään sitä.*

2 Koulutus ja mahdollisuudet työelämään ovat keskeisiä tulevaisuususkon kannalta.

Maksuton koulutus, opiskelumahdollisuudet ja opinto-ohjaajien tuki näyttäytyivät keskusteluissa tärkeinä mahdollistajina nuorten tulevaisuuden rakentamisessa. Monille nuorille koulutus on keskeinen väylä rakentaa omaa tulevaisuutta. Samalla keskusteluissa nousi esiin huolia työelämään siirtymisestä, erityisesti ensimmäisten työpaikkojen ja työkokemuksen saamisesta. Mahdollisuus rakentaa vakaata tulevaisuutta työn ja osaamisen kautta nähtiin keskeisenä tulevaisuususkon vahvistajana, ja osa nuorista toivoi helpompia mahdollisuuksia saada ensimmäisiä työelämäkokemuksia.

“ *Kun nykyään ei katsota oppilaitoksessa opittua kokemukseksi, vaan koulutukseksi. Vaikka miten paljon olisi tehnyt. Se on harmillista.*

3 Yhteisöt ja harrastukset ovat tärkeitä vaikuttamisen paikkoja.

Mahdollisuudet osallistua yhteisöihin, harrastuksiin ja vapaaehtoistoimintaan vahvistavat nuorten kokemusta siitä, että he voivat vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. Näissä ympäristöissä nuoret kokevat voivansa osallistua, ottaa vastuuta ja vaikuttaa yhteisiin asioihin.

“Yhteisöstä voi saada niin paljon tukea vaikka kaikki ois tosi perseestä ja syvältä. Sen keskellä voi elää ihan hyvää elämää jos on yhteisöjä.

4 Nuoret kaipaavat tulevaisuuskeskusteluun enemmän toivoa ja ratkaisujen näkökulmaa.

Osa osallistujista koki, että julkisessa keskustelussa korostuvat usein kriisit ja ongelmat. Nuoret toivoivat enemmän näkyvyyttä myös ratkaisuille ja esimerkeille siitä, että yhteiskunnallisiin haasteisiin voidaan löytää toimivia ratkaisuja. Se, millainen kuva tulevaisuudesta välittyy julkisessa keskustelussa, vaikuttaa myös nuorten omaan tulevaisuusajatteluun.

“Aika paljon uutisissa puhutaan tulevaisuudesta, että maailmanloppu on lähellä. On se ollu aina lähellä mut ihmisiä yritetään hallita pelon avulla. Pelko on siihen paras tapa.

5 Rakentava keskustelukulttuuri vahvistaa osallisuutta ja luottamusta.

Dialogeissa arvostettiin mahdollisuutta käydä rauhallista ja kunnioittavaa keskustelua erilaisista näkemyksistä. Monet osallistujat kokivat, että turvallinen keskustelutila mahdollisti erilaisten kokemusten ja ajatusten esiin tuomisen. Tällainen keskustelu voi vahvistaa kokemusta siitä, että omilla näkemyksillä on merkitystä yhteiskunnallisessa keskustelussa.

“Ystävällisyys mun mielestä. Puhuttiin omien mielipiteiden esille tuomisesta, aktivismia on soittaa sun oikeistolaiselle papalle ja puhua sen kaa ja olla ystävällinen sille. Koska se taistelee polarisaatiota vastaan. Yhteiskunnassa missä ollaan ystävällisiä tuottaa lisää ystävällisyyttä ja yhteistyötä. Se ei toki ole aina ratkaisu, välillä tarvitaan tiukempiakin keinoja.

“ Ollaan aika yksilökeskeisessä kulttuurissa, jossa pelätään cancelointia ja meidät myös canceloidaan. Esim ketä äänestät, niin voidaan canceloida. Se tekee meidät onnettomaksi, kun ei voida kohdata toisia ihmisiä, jos vaikka kannattaa eri puoluetta. Eilen kuuntelin podcastia yhdestä psykologian professorista, niin hän sanoi, ettemme usein pysty antamaan anteeksi ja heitämme nämä mieluummin pois ja olemme vihaisia. Itse kaipaisin enemmän yhteisöllisyyttä ja läsnäoloa muiden kanssa ja kollektiivisuutta. Siitä voisi tulla tulevaisuudessa enemmän onnea ihmisille.

Dialogien perusteella nuorten viesti päättäjille on selkeä: nuoret haluavat osallistua, tulla kuulluiksi ja nähdä, että heidän tulevaisuuttaan koskeviin kysymyksiin etsitään ratkaisuja yhdessä heidän kanssaan.

5. Keskustelujen käsikirjoitus

Tulevaisuusdialogien 2026 kaava:

Minä toivottavan tulevaisuuden rakentajana

Oma roolini Suomen tulevaisuuden rakentamisessa

Tulevaisuusdialogit 2026

ERÄTAUKO

Kesto 75-120 min, etänä tai livenä

Tulevaisuusdialogi 2026

LUKUOHJE:

Oikealla sanoitus- ja ohjausvinkkejä ohjaajalle:

Perusfontti - sano esimerkiksi näin

Kursivoitu fontti - ohjaajalle apua keskusteluun

Valitse oman teeman mukaan

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykierrros,	
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

Yhteensä 120 min

Aloitus

Tervetuloa mukaan tämän ryhmän Erätauko-keskusteluun. Aiheemme on tänään "Minä toivottavan tulevaisuuden rakentajana".

Minä toimin keskustelun ohjaajana. Keskustelua käydään omasta kokemuksesta käsin. Meidän ei tarvitse olla samaa mieltä. Meidän ei myöskään tarvitse väitellä - aiheesta emmekä etsi oikeita tai vääriä vastauksia. Tarkoituksena on sen sijaan pyrkiä ymmärtämään itseämme, asiaa ja toisiaamme paremmin. Keskustelussa ei tarvitse tehdä päätöksiä tai etsiä ratkaisuja. Jutellaan vain rauhassa. Keskustelu käydään myös täysin luottamuksellisesti. Keskustelun lopuksi pohditaan, mitä olemme oppineet tai oivaltaneet yhteisen keskustelun aikana.

Tämä keskustelu on osa valtioneuvoston kanslian tulevaisuusselontekotyötä. Valtioneuvosto antaa eduskunnalle joka vaalikausi tulevaisuusselonteon, jonka tarkoituksena on tunnistaa päätöksenteon kannalta tärkeitä, tulevaisuudessa erityistä huomiota vaativia asioita. Selonteko toimii keskustelunavauksena seuraaville vuosille.

Järjestämme 15 dialogia Suomen tulevaisuudesta. Keskustelu kirjataan nimettömästi niin, ettei ketään tunnista henkilökohtaisesti. Dialogeihin kutsutaan nuoria, jotka opiskelevat toisella asteella eri puolilta Suomea. Tavoitteena on, että erityisesti he, jotka yleensä eivät syystä tai toisesta osallistu tulevaisuuskeskusteluun, tulevat mukaan pohtimaan Suomen tulevaisuutta.

Käydään alkuun lyhyt esittelykierrros. Voit esitellä itsesi pelkillä etunimellä ja kertomalla. Mitä sana tulevaisuus herättää sinussa? Milloin olet viimeksi pohtinut henkilökohtaista / yhteiskunnan / maailman tulevaisuutta? Esimerkiksi tulevia vuosia, aikuiselämää tai jotain muuta?

10 min

ERÄTAUKO

Erätauko-pelisäännöt nuorille

1. **Kuuntelen muita ja keskityn.** Kaikilla on mahdollisuus kertoa omia ajatuksiaan keskustelun aiheesta, mutta ei keskeytetä toisia. Jätetään kännykät sivuun. Keskustelun ohjaaja voi jakaa puheenvuoroja.
2. **Kerron omia ajatuksiani ja kokemuksiani.** Haluamme kuulla myös sinun ajatuksiasi keskustelun aiheesta. Sinulla ei tarvitse olla oikeita vastauksia. Voit jatkaa juttua siitä, mihin edellinen lopetti.
3. **Olen ystävällinen ja kunnioitan toisia.** Kunnioitetaan erilaisia ihmisiä ja kokemuksia. Voimme pohtia asioita yhdessä ilman, että olemme samaa mieltä. Ei kerrota muiden asioita eteenpäin. Ei kiusata muita osallistujia.

Keskustelussa käytetään Erätauko-pelisääntöjä nuorille, käydään ne vielä lyhyesti läpi...

- Ohjaaja käy läpi kolme pelisääntöä, jotka löytyvät vasemmalta.

Herääkö teille jotain kysymyksiä näistä pelisäännöistä?
Sitoudummeko yhdessä näihin pelisääntöihin?

Hyvä, jatketaan!

Sitoudummeko yhdessä näihin pelisääntöihin? Hyvä, jatketaan!

5 min

ERÄTAUKO

Tulevaisuusdialogi 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykierrros, alustus	
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

Keskusteluun virittäytyminen (katso seuraavan dian kuva)

Kuvassa näet erilaisia tapoja ja paikkoja missä nuoret voivat olla osana tulevaisuuden rakentamista. Mitkä asiat herättävät sinussa toiveikkuutta ja uskoa tulevaan?

Kuva voi toimia sytykkeenä ja inspiraatiomateriaalina koko keskustelun ajan (esim. jokaiselle osallistujalle voidaan jakaa oma, mihin hän tekee merkintöjä)

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykiertos,	alustus
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

Keskustelun aloitus, pääkysymys I, 15 min

Ota nyt hetki aikaa itsellesi. Kirjaa koneelle tai paperille:

Kun ajattelet omaa arkeasi, missä tilanteissa koet voivasi vaikuttaa tulevaisuuteen?

Tähän on aikaa noin viisi minuuttia.

TAI / JA

Keskustele parisi kanssa mitä kokemuksia tai ajatuksia alustus sinussa herätti. Voitte käyttää kuvaa inspiraationa.

Tähän on aikaa noin viisi minuuttia.

Voitte aloittaa...

... Nyt on aika lopettaa.

ERÄTAUKO

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykierros,	alustus
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

→ Voit kirjoittaa itsellesi osallistujien nimet ylös ja merkata nimen kohdalle viivan aina, kun henkilö on käyttänyt puheenvuoron. Näin pidät yksinkertaista tilastoa siitä, ketkä kaikki käyttävät puheenvuoroja ja miten monta.

Yhteinen keskustelu

Nyt olisi kiva kuulla lyhyesti, että mistä juttelitte / mitä ajatuksia heräsi. Pidetään omat puheenvuorot tiiviinä, jotta meillä kaikilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Kuka haluaisi aloittaa ja kertoa siitä, mitä jaoitte?

..Entä mitä muita kokemuksia nousi esiin? Oliko samanlaisia vai erilaisia kokemuksia?

- Voit kysyä suoraan joltakulta, jos keskustelua on vaikeaa saada käyntiin
- Kysy tässä vaiheessa kaikilta jokin ajatus, vaikka he eivät itse pyytäisi puheenvuoroa.
- Ohjaa keskustelijoita puhumaan omasta kokemuksesta

Kiitos kaikille. Nostitte esiin esimerkiksi seuraavia tunteita ja ajatuksia: ...

ERÄTAUKO

15 min

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykierros,	alustus
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

→ Voit kirjoittaa itsellesi osallistujien nimet ylös ja merkata nimen kohdalle viivan aina, kun henkilö on käyttänyt puheenvuoron. Näin pidät yksinkertaista tilastoa siitä, ketkä kaikki käyttävät puheenvuoroja ja miten monta.

Pääkysymys 2, 15 min

Minkälaiset asiat tekee osallistumisen ja tulevaisuuden rakentamisen ja siihen vaikuttamisen helpommaksi tai mahdolliseksi?

Onko esimerkiksi joku ihminen, taho tai paikka tukenut sinua?

Tähän on aikaa noin viisi minuuttia.

TAI / JA

Keskustele parisii kanssa mitä kokemuksia tai ajatuksia alustus sinussa herätti. Voitte käyttää kuvaa inspiraationa.

Tähän on aikaa noin viisi minuuttia.

Voitte aloittaa...

... Nyt on aika lopettaa.

ERÄTAUKO

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloituspöytäkirja, esittelykiertokierros, alustus	
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

→ Voit sanoittaa ääneen hankalia tilanteita. Esiin nouseita ongelmia ei tarvitse ratkaista tässä keskustelussa, mutta voi olla hyvä, että ne tulevat esille. Jos tulee tiukka tilanne, sen voi sanoa ääneen ja pitää vaikka pienen tauon ja jatkaa sen jälkeen eteenpäin.

→ Muistuta tarpeen mukaan Rakentavan keskustelun pelisääntöistä, joihin on yhdessä sitouduttu. Kunnioitetaan myös heitä, jotka eivät ole läsnä.

→ Ohjaa keskustelijoita liittymään edellisen puheenvuoroon ja puhumaan enemmän itsestä kuin muista.

→ Kysy erityisesti heiltä, jotka eivät ole vielä puhuneet paljoa

→ Voitte tarvittaessa ottaa kysymyksen jälkeen pariopin, että osallistujilla on mahdollisuus jäsentää ajatuksiaan.

ERÄTAUKO

Yhteinen keskustelu jatkuu

Jatketaan keskustelua näiden kokemusten ja pohdintojen avulla. Minulla on teille muutama kysymys, joiden avulla voimme jatkaa keskustelua eteenpäin.

Valitse näistä kysymyksistä keskusteluusi sopivimmat. Voit myös muokata kysymyksiä, mutta vältä ratkaisukeskeisyyttä.

Onko joku ihminen, taho tai paikka tukenut sinua toteuttamaan itseäsi ja saavuttamaan omia tavoitteita / unelmia?

Oletko tehnyt jotain yhteistä jonkun ryhmän kanssa, josta on tullut hyvä mieli ja olet päässyt vaikuttamaan? Kerro tästä kokemuksesta.

Kun ajattelet "tulevaisuuden rakentamista", mitä se sinulle konkreettisesti tarkoittaa? Mihin asioihin ajattelet voivasi oikeasti vaikuttaa?

Miltä tulevaisuuden rakentaminen näyttää sinun arjessasi – pieninä tai isoina tekoina, valintoina, viestintänä tai jotakin muuta?

Kenen kanssa tai kenen kautta koet rakentavasi tulevaisuutta?

Milloin viimeksi tunsit, että sinulla oli oikeasti vaikutus johonkin yhteiseen asiaan? Mikä siinä mahdollisti vaikuttamisen?

Milloin tunsit, että mahdollisuutesi vaikuttaa olivat hyvin rajalliset? Mikä esti?

Millaisissa tilanteissa sinut on kohdattu toimijana, ei vain nuorena? Miltä se tuntui?

Missä tilanteissa sinusta tuntuu, että nuoria kuullaan vain "nuoripaneelina"? Miten sen voisi tehdä toisin?

Millaisia tulevaisuuksia et näe mediassa tai päättäjien puheissa, mutta jotka ovat sinulle tärkeitä?

Onko jokin ajatus tulevaisuudesta, jota et yleensä uskalla sanoa ääneen?

Näkyykö jokin iso maailman muutos tässä hetkessä sinun arjessasi? Missä tilanteessa se tuntuu konkreettiselta?

Mitä nämä muutokset saavat sinut toimimaan tai pelkäämään?

Milloin olet kokenut, että sinulla on samat mahdollisuudet kuin muilla? Milloin et?

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloituspöytäkirja, esittelykiertokierros, alustus	
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

Oivallusten kirjoittaminen

Kiitos hyvästä ja rakentavasta keskustelusta! Olette jakaneet kokemuksianne liittyen esimerkiksi...

→ *Kokoa ja kerro lyhyesti, mistä teemoista on puhuttu*

Seuraavaksi kirjoitamme, mitä oivalluksia, tunteita tai ajatuksia yhteisestä keskustelustamme syntyi.

Kirjoita itse omaan paperiisi tai koneelle muutama oivallus, tunne tai ajatus, joka sinulle jäi mieleen keskustelusta.

Tähän on aikaa muutama minuutti. Valitse niistä yksi, jonka haluat jakaa tässä yhdessä.

5 min

ERÄTAUKO

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykierrros, alustus	
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

Oivallusten kertominen

Nyt pyydän, että yhdellä lauseella jokainen teistä jakaisi yhden oivalluksen, tunteen tai ajatuksen, joka tästä keskustelusta tai aiheesta sinulle jäi.

Aloitetaan vaikkapa sinusta...

- Valitse aloittajaksi sellainen henkilö, joka on todennäköisesti valmis kertomaan omasta oivalluksestaan.
- Kaikkea ei tarvitse jakaa, jollei halua.

Kiitos. Kysyn vielä, että keiden ja missä tulisi mielestänne jatkaa keskustelua tästä aiheesta?

10 min

ERÄTAUKO

Tulevaisuusdialogit 2026

Min	Osio	Klo
15	Aloitus, pelisäännöt, esittelykierrros, alustus	
10	Virittäytyminen	
75	Yhteinen keskustelu	
5	Oivallusten kirjoittaminen	
10	Oivallusten kertominen	
5	Kiitos, lopetus	

Kiitos ja lopetus

Miltä tämä Erätauko-keskustelu ja aihe tuntui?

Minkälainen tunnelma teille jäi yhteisestä keskustelusta?

Miltä tämä aihe tuntuu nyt, kun olemme keskustelleet tästä yhdessä?

Nyt on aika lopettaa keskustelumme. Kiitos!

Mikäli haluat, voit viestiä osallistumisestasi tähän keskusteluun esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Voit käyttää esimerkiksi tunnisteita #erätauko.

Keskustelu oli luottamuksellinen, joten älä kerro muiden sanomisia eteenpäin ilman lupaa. Omia ajatuksiasi sekä tunnelmiasi voit jakaa.

Kiitos antoisasta keskustelusta! Toivottavasti jatkatte nyt käynnistynyttä keskustelua.

5 min

ERÄTAUKO